

Band of Brothers

Stephen E. Ambrose bij Boekerij:

De overwinnaars
Van D-Day tot Berlijn
De Pegasusbrug
D-day: 6 juni 1944
De bommenwerpers
Band of brothers

Stephen E. Ambrose

Band of Brothers

De Easy-compagnie
506de Regiment
101ste Luchtlandingsdivisie

Dit boek verscheen eerder bij uitgeverij Bzztôh,'s-Gravenhage.

Eerste druk bij Boekerij 2010
Eenentwintigste druk 2024

ISBN 978-90-492-0318-4
NUR 680

Oorspronkelijke titel: *Band of Brothers*
Vertaling: Jeske Nelissen
Omslagontwerp: DPS, Amsterdam
Omslagbeeld met dank aan Home Box Office, Inc.

© Oorspronkelijke uitgave: Stephen E. Ambrose, 1992
© Voor de Nederlandse taal: De Boekerij bv, Amsterdam, 2010

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voorwoord bij de jubileumeditie

Zoals in de rodeletteruitgave van de Bijbel de aandacht op de woorden van God wordt gevestigd, zo toont Stephen Ambrose in *Band of Brothers* zijn waardering voor en vertrouwen in de woorden van de kameraden zelf. Het historische verslag van de Easy-compagnie, 506de Infanterieregiment Parachutisten, 101ste Luchtlandingsdivisie van het Amerikaanse leger, is niet gebaseerd op grote militaire strategieën of collectieve gebeurtenissen aan het front tijdens de Tweede Wereldoorlog. Het verhaal van de Easy-compagnie toont juist de dagen, zelfs de uren, vanaf de formatie van de compagnie bij Camp Toccoa in Georgia tot aan de vreselijke maanden die begonnen in Normandië en eindigden na de inname van het Adelaarsnest – verteld aan de hand van de herinneringen van mannen zoals Carwood, Buck en Wild Bill.

Ambrose' betrouwbaarheid als historicus is onbetwist. *Band of Brothers* staat zijn mannetje op de Ambrose-boekenplank. Hij toont hierin wederom dat hij een goede geschiedschrijver is, een verteller van gezaghebbende, intuïtieve en hartverscheurende verhalen. Ambrose laat op indrukwekkende wijze zien wat de belangrijkste eigenschap van een geleerde of schrijver is: luisteren.

Het was onmogelijk om een afstandelijke observator te zijn toen ik de levensverhalen las van de mannen van de Easy-compagnie zoals Stephen Ambrose ze heeft vernomen en opgeschreven. Hun verhalen – de geschiedenis waarvan ze getuige zijn geweest en de geschiedenis die ze hebben gemaakt – zijn de 'roodletterherinneringen' van de dagen van hun jeugd, woorden die in de gouden oren van een groots schrijver zijn beland die het kaf van het koren wist te scheiden.

Tom Hanks
2 maart 2017

Inleiding

Ik heb in het dankwoord van dit boek al verteld hoe ik ertoe kwam om over de Easy-compagnie te gaan schrijven. Het was een voorrecht om veel van de veteranen te mogen interviewen, beginnend bij Eisenhower en verder langs alle rangen, tot aan de soldaten. Dit boek is voor mij een bron van vreugde geweest, uiteraard vanwege de ontvangst, maar vooral door de interviews en mijn blijvende vriendschap met de mannen van de Easy-compagnie. Deze vriendschappen, met bevelvoerend officier, Dick Winters, en verder sergeant (later luitenant) Carwood Lipton, sergeanten Don Malarkey, Paul Rogers, Bill Guarnere, en vele anderen, behoren tot de grootste genoegens van mijn leven.

Ik kan echter niet nalaten om korporaal Walter Gordon in het bijzonder te vermelden. Hij was de eerste man die ik geïnterviewd heb en ik heb meer tijd met hem doorgebracht dan met alle anderen, op Dick Winters na. In de tientallen jaren dat ik interviews afneem, ben ik nooit iemand tegengekomen die zo prettig was om te interviewen als Walter. Naast zijn kennis en het onder woorden brengen van zijn gevoelens over van alles, van het springen uit goedwerkende vliegtuigen of het voeren van een strijd, was hij ook een geweldige grappenmaker. Ik heb uren met hem doorgebracht in mijn werkkamer (hij was een buurman) en hij bezorgde me altijd de slappe lach. Zeven jaar lang, tot aan zijn dood in 1999, gingen Walter en ik op vrijdagavonden naar een restaurant in de buurt om te eten. Ik leerde zijn vrouw en kinderen kennen, prachtige mensen.

Walter Gordon was, in ieder geval voor mij, G.I. Joe. Hij was het toonbeeld van alles wat goed was aan de Amerikaanse strijdkrachten in de Tweede Wereldoorlog. Aan het einde van een interview zei hij een keer: 'Luister eens, wat je ook doet in dit boek, maak geen held van me.' Het enige antwoord dat ik kon geven was: 'Ik maak geen helden. Ik schrijf alleen over ze.'

In dit boek kun je over hen lezen.

Stephen E. Ambrose

Inhoud

Voorwoord bij de jubileumeditie 5

Inleiding 6

1

‘Wij wilden die wings’ 13

LEGERPLAATS TOCCOA

juli-december 1942

2

‘Opstaan en vasthaken’ 27

BENNING, MACKALL, BRAGG, SHANKS

december 1942-september 1943

3

Latrinedienst 39

ALDBOURNE

september 1943-maart 1944

4

‘Kijk uit, Hitler! We komen eraan!’ 53

SLAPTON SANDS, UPPOTTERY

april-5 juni 1944

5

‘Volg mij’ 67

NORMANDIË

6 juni 1944

6

‘Vooruit!’ 84

CARENTAN

7 juni-12 juli 1944

7
Helende wonden en afgelaste missies 102
ALDBOURNE
13 juli-16 september 1944

8
'Hell's Highway' 117
NEDERLAND
17 september-1 oktober 1944

9
Het 'eiland' 134
NEDERLAND
2 oktober-25 november 1944

10
Rust, recuperatie en een nieuwe uitrusting 157
MOURMELON-LE-GRAND
26 november-18 december 1944

11
'Ze hebben ons omsingeld – de sukkels' 170
BASTOGNE
19-31 december 1944

12
Het breekpunt 185
BASTOGNE
1-13 januari 1945

13
Aanval 203
NOVILLE
14-17 januari 1945

14
De patrouille 213
HAGUENAU
18 januari-23 februari 1945

15
'Het fijnste gevoel ter wereld' 228
MOURMELON
25 februari-2 april 1945

16
Kennismaking met de vijand 237
DUITSLAND
2-30 april 1945

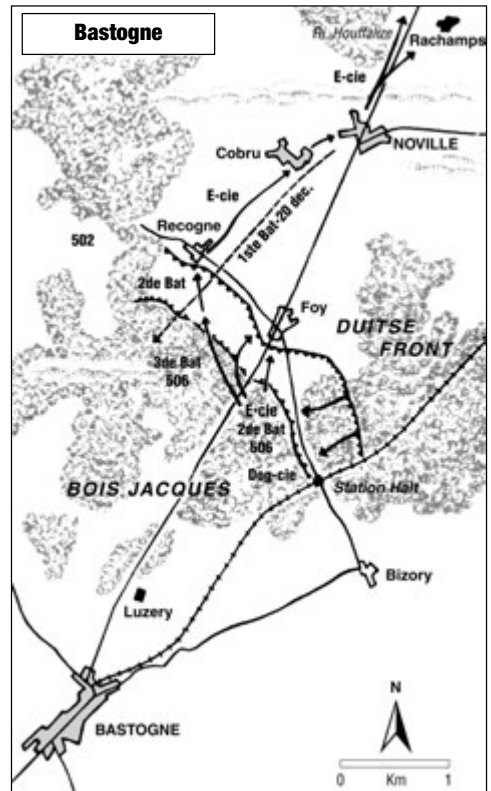
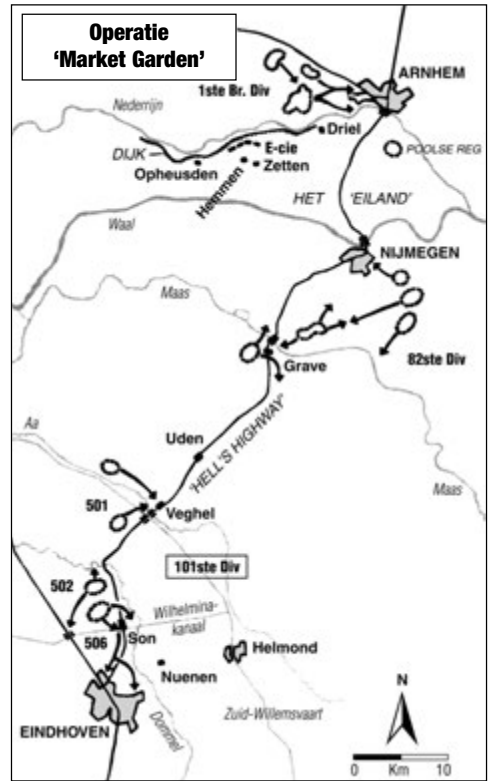
17
De champagne van Hitler 252
BERCHTESGADEN
1-8 mei 1945

18
Het droomleven van een soldaat 260
OOSTENRIJK
8 mei-31 juli 1945

19
Het leven na de oorlog 279
1945-1991

Dankwoord en bronnen 295

Noten 299

‘Wij wilden die wings’

LEGERPLAATS TOCCOA

juli-december 1942

De mannen van de Easy-compagnie, 506de Infanterieregiment Parachutisten, 101ste Luchtlandingsdivisie van het Amerikaanse leger, waren afkomstig uit allerlei sociale milieus en uit verschillende delen van Amerika. Het waren boeren en mijnwerkers, jongens uit de bergen en uit het Diepe Zuiden. Sommigen waren straatarm, anderen kwamen uit de middenklasse. Een van hen had aan de Harvard Universiteit gestudeerd, een aan Yale, een paar aan de UCLA, de universiteit van Californië. Slechts een van hen zat al in het leger, enkelen waren afkomstig uit de Nationale Garde of waren reservist. Het waren ‘burgersoldaten’.

Ze kwamen bij elkaar in de zomer van 1942, toen de oorlog in Europa al drie jaar aan de gang was. Eind voorjaar 1944 was Easy een elitecompagnie lichte luchtlandingsinfanterie. Bij haar eerste gevechtshandelingen, in de vroege ochtend van D-day, schakelde ze een batterij Duits geschut uit, vier 105 mm-kanonnen die op Utah Beach gericht stonden. De compagnie leidde de aanval op Carentan, vocht in Nederland, hield stand bij Bastogne, leidde het tegenoffensief in de slag om de Ardennen, vocht in de Rijnlandcampagne en nam Hitlers adelaarsnest in Berchtesgaden in. Haar verliezen bedroegen bijna 150 procent. Op het hoogtepunt van haar gevechtskracht, in oktober 1944 in Nederland en in januari 1945 in de Ardennen, was ze de beste tirailleurscompagnie ter wereld.

Nadat het karwei geklaard was werd de compagnie ontbonden en gingen de mannen weer naar huis.

De 147 mannen, onder wie zeven officieren, waaruit de oorspronkelijke compagnie bestond kwamen allemaal op een andere manier terecht in Toccoa, de legerplaats waar de eenheid werd gevormd, maar ze hadden een paar gemeenschappelijke kenmerken. Ze waren allemaal jong, geboren na de Eerste Wereldoorlog. Ze waren allemaal blank, want in de Tweede Wereldoorlog kende het Amerikaanse leger nog rassenscheiding. Op drie uitzonderingen na waren ze ongehuwd. De meesten van hen hadden tijdens hun schooltijd aan jagen of aan sport gedaan.

Ze onderscheidden zich door de waarden die ze belangrijk vonden. Ze hechtten veel belang aan lichamelijke gezondheid, hiërarchische gezagsverhouding en het lidmaatschap van een elite-eenheid. Ze waren idealistisch en wilden deel uitmaken van een groep die vocht voor een goede zaak. Ze zochten bewust naar een eenheid waarmee ze zich konden identificeren, die hen opnam en hen het gevoel gaf ergens bij te horen en die ze als een soort familie beschouwden.

Zelf vertelden ze dat ze voor de parachutisten hadden gekozen vanwege de spanning, de eer en de maandelijkse toeslag van vijftig (voor manschappen) of honderd dollar (voor officieren) die parachutisten kregen. Nog belangrijker voor hun keuze om uit een vliegtuig te gaan springen waren echter twee diepgaande, persoonlijke motieven. In de eerste plaats ‘vatte de wens post’, om met Robert Rader te spreken, ‘om beter te zijn dan een ander.’ Allemaal hadden ze, ieder op zijn eigen manier, dezelfde ervaring doorgemaakt als Richard Winters: als je toch in het leger moest kon je maar beter je best doen, in plaats van je te drukken met lamlendige smoezen, zoals de soldaten die ze hadden ontmoet bij de keuring of tijdens hun basisopleiding. Ze wilden van hun legerijd een positieve, leerzame, verrijkende en interessante ervaring maken.

In de tweede plaats wisten ze dat ze zouden gaan vechten en deden ze dat liever niet met de slecht getrainde, in een slechte conditie verkerende en slecht gemotiveerde dienstplichtigen die ze om zich heen zagen. Als ze moesten kiezen tussen de parachutisten – die het speerpunt van de aanval vormden – en de gewone infanterie – waarin je de jongen naast je niet kon vertrouwen – besloten ze dat de infanterie een groter risico was. Als er dan toch geschoten moest worden wilden ze kunnen opkijken naar hun maten, niet op hen neerkijken.

Ze hadden de crisis van de jaren dertig meegemaakt en waren erdoor getekend. Velen van hen hadden in hun jeugd niet genoeg te eten gehad, rondgelopen met gaten in de zolen van hun schoenen, in versleten truien, hadden nog nooit een auto gehad en vaak ook nog geen radio. Ze hadden hun opleiding niet afgemaakt, hetzij door de crisis hetzij door de oorlog.

‘En toch, ondanks dat alles, hield ik en houd ik nog steeds van mijn land’, verklaarde Harry Welsh 48 jaar later. Welke gegronde redenen ze ook hadden om te klagen over de manier waarop het leven hen behandeld had, ze waren er niet verbitterd door geworden ten opzichte van hun vaderland.

Ze waren de crisis te boven gekomen met nog meer positieve eigenschappen. Ze hadden zelfvertrouwen, waren gewend om hard te werken en opdrachten te krijgen. Door sportbeoefening of door te jagen, of beide, hadden ze hun gevoel van eigenwaarde en zelfvertrouwen versterkt.

Ze wisten dat het gevaarlijk ging worden. Ze wisten dat het moeilijk ging worden. Ze vonden het niet leuk om een groot deel van hun jeugd op te offeren

aan een oorlog die zij niet begonnen waren. Ze gooiden liever met een honkbal dan met een granaat, schoten liever met een jachtgeweer dan met een M-1. Maar omdat het nu eenmaal oorlog was, besloten ze zich zo positief mogelijk op te stellen in de tijd dat ze in het leger zaten.

Niet dat ze veel van luchtlandingstroepen wisten, behalve dat ze nieuw waren en geheel uit vrijwilligers bestonden. Ze hadden gehoord dat de opleiding ongekend zwaar was, zwaarder dan die van andere legereenheden, maar dat was iets waar deze jonge leeuwen naar uitkeken. Ze gingen ervan uit dat ze aan het eind van die training groter, sterker en taaier zouden zijn dan aan het begin en dat ze daarna zouden vechten zij aan zij met de jongens uit hun opleiding.

‘De crisisjaren waren voorbij’, herinnerde Carwood Lipton zich van die zomer van 1942, ‘en ik begon aan een nieuw leven dat me ingrijpend zou veranderen.’ Dat gold voor hen allen.

Eerste luitenant Herbert Sobel uit Chicago was het eerste lid van de E-compagnie en de eerste commandant. Plaatsvervangend commandant was 2de luitenant Clarence Hester uit Noord-Californië. Sobel was joods, hij kwam uit de stad en was officier van de Nationale Garde. Hester was begonnen als soldaat en had vervolgens de officiersopleiding gedaan. De meeste commandanten en plaatsvervangende commandanten van de pelotons kwamen vers van de officiersopleiding, zoals 2de luitenant Dick Winters uit Pennsylvania, Walter Moore uit Californië, uit de wereld van het paardenrennen, en de New Yorker Lewis Nixon, die van Yale kwam. S.L. Matheson had een opleiding tot reserve-officier gevolgd aan de UCLA. Met 28 jaar was Sobel de oudste van de groep; de anderen waren 24 of jonger.

Samen met de Dog- en de Fox-compagnie en de bataljonsstafcompagnie maakte de Easy-compagnie deel uit van het 2de Bataljon van het 506de Infanterieregiment Parachutisten (*Parachute Infantry Regiment – PIR*). Bataljonscommandant was majoor Robert Strayer, 36 jaar oud en reserveofficier. Regimentscommandant was kolonel Robert Sink afgestudeerd aan de militaire academie West Point in 1927. Het 506de was een experimentele eenheid, het eerste regiment waarin de mannen samen, als eenheid, hun basisopleiding en springopleiding kregen. Na een jaar zou het 506de Regiment worden ingedeeld bij de 101ste Luchtlandingsdivisie (*101st Airborne Division*), de ‘Screaming Eagles’. Ook voor de officieren waren de paratroepers iets nieuws; als docent waren ze hun leerlingen soms niet veel meer dan een dag vooruit.

De eerste onderofficieren van de compagnie waren beroepsmilitairen. ‘We keken tegen hen op’, herinnerde soldaat Walter Gordon uit de staat Mississippi zich, ‘als waren het goden, want zij hadden hun wings, zij waren gebrevetteerde

parachutisten. Nogal wieden dat zij wisten hoe ze rechtsomkeert moesten maken, ze waren veel verder dan wij, wij waren groentjes. Later, achteraf, lachten we hen uit. Ze stelden veel minder voor dan onze eigen mensen, die korporaal en sergeant werden.’

De eerste soldaten van Easy waren Frank Perconte, Herman Hansen, Wayne Sisk en Carwood Lipton. Enkele dagen nadat de compagnie werd gevormd was ze op haar volledige bezetting: 132 manschappen en acht officieren. Ze bestond uit drie pelotons en een stafsectie. Elk peloton bestond uit drie tirailleursgroepen van twaalf man plus een mortiergroep van zes man. Als eenheid lichte infanterie beschikte Easy over een mitrailleur in elke tirailleursgroep en over een 60mm-mortier in elke mortierploeg.

Slechts een paar van die eerste Easy-leden hielden het vol in Toccoa. ‘Het was een komen en gaan van officieren’, merkte Winters op. ‘Je hoefde maar één keer naar ze te kijken en je wist dat ze het niet zouden redden. Sommige van die jongens waren zo zacht als boter. Ze waren zo onhandig dat ze niet eens wisten hoe ze moesten vallen.’ Dat was kenmerkend voor degenen die zich als vrijwilliger voor het 506de Regiment hadden aangemeld; van de vijfhonderd die naar Toccoa kwamen van de officiersopleiding bleven er maar 148 over en van de 5300 manschappen die aan Toccoa begonnen maakten er maar 1800 de opleiding af.

Zoals uit deze cijfers blijkt was Toccoa niet gemakkelijk. Kolonel Sink had de taak om de mannen hun basistraining te geven, te harden, de grondbeginselen van de infanterietactiek bij te brengen, voor te bereiden op de springopleiding en om een regiment op te bouwen waarmee hij kon gaan vechten. ‘Wij selecteerden ze’, herinnerde luitenant Hester zich, ‘de dunnen en de dikken en we haalden de watjes eruit.’

Soldaat Ed Tipper vertelde over zijn eerste dag bij Easy: ‘Ik zag de Mount Currahee liggen, vlak bij de legerplaats, en ik zei tegen iemand: “Wedden dat we die aan het eind van de opleiding op moeten klimmen, tot aan de top.” [Ofschoon de Currahee eerder een heuvel dan een berg genoemd kan worden, rees hij driehonderd meter boven het exercitieterrein uit en domineerde hij het landschap.] Een paar minuten later blies iemand op een fluitje. We stelden ons op en kregen de opdracht om onze laarzen en een sportbroekje aan te gaan trekken. Toen we dat gedaan hadden stelden we ons opnieuw op en begonnen aan een veldloop naar de top, drie mijl, en weer terug, waarvan het grootste deel hardlopend werd afgelegd.’ De eerste dag al vielen er enkele mannen af. Binnen een week werd het hele traject naar de heuveltop en terug rennend – of tenminste in looppas – afgelegd.

‘Aan het eind van de tweede week’, zo vervolgde Tipper, ‘kregen we te horen:

“Kalm aan. Vandaag geen hardlopen.” We gingen naar de kantine voor een heerlijke lunch, spaghetti. Toen we naar buiten kwamen klonk een fluitsignaal en kregen we te horen: “Orders gewijzigd. We gaan hardlopen.” We gingen naar de top van de Currahee en terug, met een stel ambulances achter ons aan, en iedereen gaf overal langs de route spaghetti over. Wie het bijltje erbij neergooide en inging op het aanbod van het ambulancepersoneel om mee terug te rijden werd diezelfde dag nog weggestuurd.’

De mannen kregen te horen dat Currahee een Indiaans woord was, dat betekende: ‘Wij zijn de besten’ – *We stand alone*. Zo verwachtten deze parachutisten te gaan vechten. Het werd de strijdkreet van het 506de Regiment.

Officieren en manschappen holden drie tot vier keer per week de Currahee op en af. Uiteindelijk legden ze het hele traject, meer dan zes mijl, af in vijftig minuten. Daarnaast oefenden ze elke dag op een zware hindernisbaan, deden opdruk- en optrekoefeningen, kniebuigingen en andere oefeningen.

Naast de lichamelijke training kregen de mannen onderricht in de grondbeginselen van het soldatenvak. Ze begonnen met exercitieoefeningen en maakten daarna nachtmarsen met volledige bepakking. De eerste nachtmars was elf mijl; daarna kwam er elke keer een mijl of twee bij. Tijdens de marsen werd niet gerust, niet gerookt, niet gedronken. ‘We voelden ons zwaar beroerd, uitgeput en we waren ervan overtuigd dat we zouden bezwijken als we geen water kregen’, herinnerde soldaat Burton ‘Pat’ Christenson zich. Aan het einde van de mars controleerde Sobel ieders veldfles om te zien of hij nog vol was.

Degenen die het volhielden hadden dat te danken aan hun doorzettingsvermogen en aan hun behoefte om door iedereen als bijzonder gezien te worden. Net als alle elite-eenheden over de hele wereld hadden de luchtlandingstroepen hun aparte kentekens en symbolen. Aan het eind van de springopleiding kregen ze zilveren wings voor op de linkerzak van hun jasje, een embleem voor op hun linkerschouder, een embleem voor op hun baret en verwierven ze het recht om parachutistenlaarzen te dragen en hun broek te laten ‘bloezen’ (in hun laarzen te stoppen). Gordon vertelde: ‘Dat kun je nu [1990] niet meer begrijpen, maar indertijd waren wij stuk voor stuk bereid om ons leven te geven voor die para-uitmonstering.’

Stil zaten ze alleen tijdens de lessen, over wapens, kaart- en kompaslezen, infanterietactiek, codes, seinen, veldtelefoons, radioapparatuur, schakelborden en bedradingen en explosieven. Bij het ongewapend gevecht en bajonet oefeningen bleven ze aangewezen op hun eigen trillende spieren.

Toen de mannen hun geweren kregen werd hun verteld dat ze hun wapen moesten behandelen als een vrouw, met de grootste zorg. Ze moesten het altijd bij zich hebben, ermee slapen in het veld, het grondig leren kennen. Uiteindelijk konden ze het zelfs geblinddoekt uit elkaar halen en weer in elkaar zetten.

Ter voorbereiding op de springopleiding beschikte Toccoa over een simula-tietoren van zo'n tien meter hoog. De mannen trokken een parachuteharnas aan dat vastzat aan *risers*, hangriemen, van vijf meter, die op hun beurt weer bevestigd waren aan een katrol dat over een kabel gleeed. Wanneer ze met het harnas aan van de toren sprongen en langs de kabel naar de landingsplek gleden kregen ze hetzelfde gevoel als bij een echte parachutesprong en -landing.

Alle activiteiten gingen gepaard met in koor schreeuwen, met scanderen of zingen, of met vloeken. Het taalgebruik was grof. Voor deze negentien- en twintigjarige dienstplichtigen, afkomstig uit heel Amerika, bevrijd van de beperkingen van hun familiekring en cultuur en bijeengebracht in een louter mannelijke samenleving, was de taal een manier om een band met elkaar te krijgen. Verreweg de meest gebezigde vloek was *fuck*, als bijvoeglijk of zelfstandig naamwoord of als werkwoord. Koks bijvoorbeeld werden aangeduid als *those f-ers*, of *f-ing cooks*; wat ze deden met het eten werd beschreven als *f-ed it up again*, een kwalificatie die ook van toepassing werd geacht op het resultaat van hun werk. David Kenyon Webster, die aan de Harvard Universiteit Engels had gestudeerd, bekende dat hij maar moeilijk kon wennen aan die 'gore, een-tonige en fantasieloze taal'. Door dit taalgebruik voelden deze snel volwassen wordende jongens zich sterk, en wat nog belangrijker was, het gaf hun het gevoel dat ze ingewijden waren, leden van een groep. Zelfs Webster raakte eraan gewend, al ging hij het nooit leuk vinden.

Maar de mannen leerden meer dan vloeken en schieten of ontdekken dat hun lichamelijk uithoudingsvermogen veel groter was dan ze ooit hadden gedacht. Ze leerden direct te gehoorzamen, zonder vragen te stellen. Kleine overtredingen werden ter plekke bestraft, meestal met twintig keer opdrukken. Ernstiger overtredingen kostten een weekend verlof of werden bestraft met enkele uren marcheren op het exercitieterrein, met volledige bepakking. Volgens Gordon werd in het leger gezegd: 'We kunnen er niet voor zorgen dat je alles doet, maar wél dat je gewild zou hebben dat je het gedaan had.' Op elkaar aangewezen in hun ellende, bijeengehouden door ritmisch tellen, marsliederen en gemeenschappelijke ervaringen werden de mannen één familie.

De compagnie leerde op te treden als een eenheid. Binnen een paar dagen konden de 140 mannen rechts- of linksom maken, of rechtsomkeert, als één man. Vertrekken in looppas, op de grond vallen om opdruk oefeningen te doen. Uit één mond 'Ja, commandant', of 'Nee, commandant' schreeuwen.

Het maakte allemaal deel uit van de inwijdingsrites die elk leger kent. Daarbij hoorde ook leren drinken. Vrijwel uitsluitend bier, in de kantine, vanwege de afgelegen ligging van de legerplaats. Heel veel bier. Er werden soldatenliederen gezongen. Tegen het einde van de avond was het vaste prik dat iemand een ander beledigde door een grievende opmerking te maken over zijn moeder, zijn

meisje, zijn woonplaats of zijn geboortestreek. Dan werd er gevochten, zoals alle soldaten doen, en sloegen ze elkaar een bloedneus of een blauw oog. Daarna wankelden ze terug naar de kazerne, onder het uitstoten van oorlogskreten, ondersteunden elkaar en werden kameraden.

Het resultaat van deze gemeenschappelijke ervaringen was een hechte band die buitenstaanders niet kennen. De band van wapenbroeders is hechter dan die van vrienden, hechter dan die van broers. Hun relatie is ook anders dan die van geliefden. Ze vertrouwen elkaar volledig en kennen elkaar door en door. De mannen van Easy leerden elkaars levensverhaal kennen, hoorden van elkaar wat ze hadden gedaan voordat ze in dienst kwamen, waar en waarom ze zich als vrijwilliger voor de luchtlandingstroepen hadden aangemeld, wat ze het liefst aten en dronken en waarin ze goed waren. Tijdens een nachtmars hoefden ze maar één kuchje te horen om te weten wie dat geweest was. Als bij een nachtoefening iemand door het bos sloop herkenden ze hem meteen aan zijn silhouet.

Hun identificatie werd steeds sterker van boven naar beneden, vanaf het leger via de luchtlandingstroepen, het 506de Regiment, het 2de Bataljon, de Easy-compagnie, het peloton tot aan de groep. Soldaat Kurt Gabel van het 513de Regiment beschreef zijn ervaringen in bewoordingen die even goed gebruikt hadden kunnen zijn door iemand van de E-compagnie: ‘Wij drieën, Jake, Joe en ik, werden... een eenheid. Er waren veel van die eenheden in onze hechte organisaties. Clubjes van drie of vier man, meestal uit dezelfde groep of sectie, kernelementen binnen de kleine eenheden die een soort familie waren, en die je direct herkende als eenheid. Dat gevoel van gemeenschappelijkheid... werd zo sterk dat het nooit meer zou verdwijnen, nooit meer ergens kon ontstaan. Een groep bestond vaak uit drie van zulke eenheden, wat in het gevecht tot ongelooflijke resultaten leidde. De mannen spaarden zich letterlijk het brood uit de mond voor elkaar, doorstonden kou voor elkaar, stierven voor elkaar. En de groep probeerde hen te beschermen, hen uit de penarie te helpen zonder acht te slaan op de gevolgen, maar schold hen er ook voortdurend om uit dat dit nodig was. Zo’n tirailleursgroep, mitrailleursectie, waarnemerssectie, verkenningsectie was een mysterieus brouwsel.’¹

De filosoof J. Glenn Gray slaat in zijn klassieke werk *The Warriors* de spijker op zijn kop: ‘organisatie voor een gewoon en concreet doel in organisaties in vreedstijd leidt nooit tot de mate van kameraadschap die in een oorlog bestaat... In zijn hoogste vorm komt dit gevoel van kameraadschap komt neer op extase... Mannen zijn pas echte kameraden als ze bereid zijn hun leven voor elkaar te geven, zonder nadenken en zonder stil te staan bij het risico van hun eigen dood.’²

De kameraadschap die tijdens de opleiding ontstond en die bij het vechten steeds hechter werd duurde een leven lang. Negenenveertig jaar na Toccoa

schreef soldaat Don Malarkey uit Oregon: ‘In de zomer van 1942 begon de belangrijkste ervaring van mijn leven, als lid van de E-compagnie. Sindsdien gaat er geen dag voorbij dat ik Adolf Hitler niet dank dat hij ervoor gezorgd heeft dat ik te maken kreeg met de meest getalenteerde en inspirerende groep mensen die ik ken.’ Elk door de auteur van dit boek geïnterviewd Easy-lid zei iets dergelijks.

Onderofficieren die als gewoon soldaat waren begonnen vervingen gaandeweg het kader – beroepsmilitairen – dat afhaakte naarmate de training zwaarder werd. Na een jaar waren alle dertien sergeanten van Easy afkomstig uit de oorspronkelijke groep soldaten, onder wie *first sergeant* [vergelijkbaar met sergeant-majoor – *vert.*] William Evans, *staff sergeants* [sergeant 1ste klas] James Diel, Salty Harris en Myron Ranney en de sergeanten Leo Boyle, Bill Guarnerre, Carwood Lipton, John Martin, Robert Rader en Amos Taylor. ‘Dat waren’, zo drukte een soldaat het uit, ‘leiders voor wie we respect hadden en die we overal zouden volgen.’

Ook de officieren werden algemeen gerespecteerd, met uitzondering van compagniescommandant Sobel. ‘Wij vonden het ongelooflijk dat er mannen als Winters, Matheson, Nixon en die anderen bestonden’, herinnerde soldaat Rader zich. ‘Zulke fantastische kerels. Het was zo geweldig hoe ze zich om ons bekommerden, wat voor tijd ze aan ons besteedden en hoe ze zich voor ons inzetten. Ze gaven ons vertrouwen.’ En hij vervolgde: ‘Winters veranderde ons leven echt. Het was een uiterst vriendelijke man, die echt geïnteresseerd was in ons en onze training. Hij was bijna verlegen – hij zei nog geen “shit” als hij in de stront trapte.’ Volgens Gordon kreeg Winters al een rood hoofd als iemand riep: ‘Hé luit, heb je vanavond een afspraakje?’

Matheson, die al snel bevorderd werd tot adjudant in de bataljonsstaf en het als beroeps uiteindelijk bracht tot generaal-majoor, was het meest militair ingesteld van de jonge officieren. Hester werd bestempeld als ‘vaderlijk’, Nixon was een kleurrijk figuur. Winters had geen van deze eigenschappen, hij was ook niet nukvig of eigenzinnig. ‘Dick Winters deed nooit of hij God was of meer dan een gewoon mens!’ aldus Rader. Hij stimuleerde zijn mannen door alleen maar het beste van hen te verwachten en ‘je vond hem zo aardig dat je hem niet wilde laten stikken.’ Door de mannen van de E-compagnie werd hij, en wordt hij nog steeds, bijna aanbeden.

Tweede luitenant Winters had één groot, aanhoudend probleem: iste luitenant (al snel kapitein) Sobel.

Commanderend officier Sobel was een tamelijk lange man, slank gebouwd, met dik zwart haar, smalle ogen en een grote, kromme neus. Zijn gezicht was

lang en hij had een wijkende kin. Hij was kledingverkoper geweest en was een echte stadsjongen. Hij was lomp en onhandig, absoluut geen atleet. Van alle leden van de compagnie had hij de slechtste lichamelijke conditie. Hij had een vreemde manier van doen, hij 'praatte anders'. Hij straalde arrogantie uit.

Sobel was een kleine tiran die zich in een positie bevond waarin hij absolute macht had. Wie hij, om wat voor reden dan ook, niet mocht, pakte hij voor de geringste overtreding, echt of vermeend.

Hij had iets wreeds over zich. Bij de ochtendinspecties op zaterdag liep hij de rij langs, bleef stilstaan voor iemand aan wie hij zich op de een of andere manier geërgerd had en pikte hem eruit vanwege 'smerige oren'. Als hij om die reden het weekendverlof van een man of drie, vier had ingetrokken, schakelde hij over op een of ander flutonderdeel van het geweer dat smerig zou zijn, waarvoor dan nog eens een man of zes in de kazerne moesten blijven. Wie op zondagavond laat van verlof terugkwam kreeg van Sobel op maandag, na een zware dag training, de opdracht met zijn pioniersschop een kuil te graven van 2x2x2 meter. Als hij klaar was moest hij van Sobel de kuil weer opvullen.

Sobel wilde per se dat zijn compagnie de beste van het regiment was. Dat dacht hij te bereiken door hogere eisen te stellen aan de mannen van Easy. Ze moesten langer exerceren, sneller lopen, harder trainen.

Wanneer ze de Currahee opronden ging Sobel voorop, met knikkend hoofd en wapperende armen en over zijn schouder kijkend om te zien of er iemand uitviel. Met zijn grote platvoeten zag hij er uit als een eend in doodsnood. Dan schreeuwde hij: 'De Jappen zitten achter je aan!' of 'Hi-ho Silver!'

'Na een lange loop', herinnerde Tipper zich, 'waren we allemaal finaal kapot en stonden in opstelling te wachten op het commando "ingerukt". Dan rende Sobel voor ons heen en weer en schreeuwde: "Stilstaan, *stilstaan!*" Hij liet ons niet gaan, voordat hij ervan overtuigd was dat wij zo gedisciplineerd waren dat we op commando in een standbeeld konden veranderen. Dat lukt uiteraard niet. Maar als hij het wilde deden we het. Wij wilden die wings.'

Gordon kreeg een levenslange haat jegens Sobel. 'Tot aan de landing in Frankrijk, in de vroege ochtend van D-day', vertelde Gordon in 1990, 'was ik in oorlog met die man.' Met een paar anderen had Gordon gezworen dat Sobel het, zodra ze beschikten over scherpe munitie, in een gevecht nog geen vijf minuten zou overleven. Als de vijand hem al niet te pakken kreeg dan waren er altijd nog een heel stel mannen in Easy die zich voorgenomen hadden hem te grazen te nemen. Achter zijn rug vervloekten de mannen hem, met als gangbaarste scheldwoord 'fucking Jew'.

Voor zijn officieren was Sobel al net zo hard als voor de manschappen. Zij kregen dezelfde lichamelijke training, maar na het laatste 'ingerukt' van de dag waren de manschappen vrij om naar hun slaappleatsen te gaan, terwijl de offi-

cieren dan nog de veldhandboeken moesten bestuderen en toetsen moesten afleggen over opdrachten die Sobel hen gaf. Over officiersvergaderingen herinnerde Winters zich: ‘Sobel was erg overheersend. Het was geen kwestie van geven en nemen. Hij had een hoge, raspande stem en schreeuwde in plaats van gewoon te praten. Dat was heel irritant.’ De bijnaam die de officieren hun kapitein gaven was ‘de zwarte zwaan’.

Sobel had geen vrienden. In de officiersclub werd hij gemeden. Niemand ging met hem uit, niemand zocht zijn gezelschap op. Niemand in Easy wist iets over het leven dat hij had geleid voordat hij in het leger kwam en niemand was er in geïnteresseerd. Wel had hij zijn favorieten, op de eerste plaats de *first sergeant* van de compagnie, William Evans. Samen speelden Sobel en Evans mannen tegen elkaar uit, door de een iets toe te staan, de ander dat juist te ontzeggen.

Iedereen die in het leger is geweest kent types als Sobel. Hij was een klassieke ‘mierenneuker’, een *chickenshit*. Hij maakte de grootste ophef over zaken van minimaal belang. De beste beschrijving geeft Paul Fussell in zijn boek *Wartime*: ‘*Chickenshit* heeft betrekking op gedrag dat het militaire leven erger maakt dan nodig is: het getreiter van zwakkeren door sterkeren, het openlijk streven naar macht, gezag en prestige; sadisme onder het mom van noodzakelijke krijgstuich; het voortdurend “vereffenen van oude rekeningen” en voorschriften eerder naar de letter dan naar de geest naleven. Het heet *chickenshit* – en niet *horse-* of *bull-* of *elephant shit* – omdat het kleingeestig en laaghartig is en triviale dingen serieus neemt.’³

Sobel oefende gezag uit over de soldaten. Voor luitenant Winters hadden ze respect. Een conflict tussen die twee mannen was onvermijdelijk. Niemand zei het met zoveel woorden, niet iedereen had het in de gaten en Winters was er niet gelukkig mee, maar er ontstond een strijd om het leiderschap.

Sobels wrok tegen Winters ontstond tijdens de eerste week in Toccoa. De compagnie deed gymnastiek onder leiding van Winters. Hij stond op een verhoging en deed de oefeningen voor, ‘hielp de jongens erdoorheen. Ze leerden vlot en lieten heel goed op.’ Toen kwam kolonel Sink langs. Hij hield stil om te kijken. Toen Winters klaar was kwam Sink naar hem toe en vroeg: ‘Hoe vaak heeft deze compagnie al gymnastiekoefeningen gedaan?’

‘Drie keer’, antwoordde Winters.

‘Dank je’, zei Sink. Een paar dagen later bevorderde hij Winters tot iste luitenant, zonder Sobel erin te kennen. Vanaf dat moment had Winters het bij Sobel verbruid. Hij kreeg alle smerige karweitjes toegeschoven die Sobel maar kon bedenken, zoals latrine-inspectie of dienst als messofficier.

‘*Chickenshit* is’ volgens Paul Fussell ‘direct te herkennen, omdat het totaal niets te maken heeft met het winnen van een oorlog.’⁴ Winters was het daar niet mee eens. Volgens hem was wat Sobel deed – zo niet de manier waarop hij het deed – in elk geval voor een deel noodzakelijk. Als de Easy-compagnie langer en harder moest lopen dan andere compagnieën, als ze langer moest exerceren, als bajonetoefeningen vergezeld gingen van kreten als ‘de Jappen krijgen je te pakken!’, werd ze immers ook een betere compagnie dan de andere.

Winters’ bezwaren richtten zich, behalve op Sobels kleingeestige en willekeurige methodes, op zijn gebrek aan inzicht. De man had geen gezond verstand of militaire ervaring. Hij kon niet kaartlezen.

Bij oefeningen te velde vroeg hij aan zijn tweede man: ‘Waar zijn we, Hester?’ Die probeerde dan de positie voor hem te bepalen zonder hem in verlegenheid te brengen, ‘maar iedereen had wel in de gaten wat er aan de hand was.’

Sobel nam besluiten zonder na te denken of anderen te raadplegen en de impulsieve beslissingen die hij nam waren meestal verkeerd. Tijdens de opleiding in Toccoa was de compagnie op een nacht in het bos voor een oefening. Het was de bedoeling om in het defensief te blijven, in stelling te blijven, zich stil te houden en de vijand zover te laten komen dat hij kon worden uitgeschakeld. ‘Geen probleem’, herinnerde Winters zich, ‘makkelijk zat. Verspreid de mannen, breng ze in stelling, “iedereen houdt zich stil”. En wachten maar. Ineens begint het te waaien, de bladeren beginnen te ritselen en Sobel springt op. “Daar zijn ze!” God allemachtig! Als we in gevecht waren geweest was de hele verdomde compagnie weggevaagd. En ik dacht: met die man kun je de oorlog niet in! Hij heeft geen greintje verstand!’

Winters beseftte dat Sobel ‘streng de tucht handhaafde en een geweldige compagnie creëerde. Als je Easy zag, God, wat waren dat puike mannen. In alles wat we deden waren we de beste.’ Soldaat Rader zei over Sobel: ‘Hij leerde je je burgermanieren af en ontnam je je waardigheid, maar je werd wel een van de beste soldaten van het hele leger.’ Volgens Winters was het probleem dat Sobel niet in de gaten had ‘dat er onrust en minachting bij de troepen ontstond. Je geeft leiding door middel van angst of door het voorbeeld te geven. Hij deed het door angst.’

Alle Easy-leden die ik voor dit boek heb geïnterviewd, stelde ik de vraag of de uitzonderlijke hechte band, de bijzondere samenhang binnen de eenheid, de buitengewoon sterke identificatie met Easy ontstond dankzij of ondanks Sobel. Degenen die niet antwoordden met ‘beide’ waren meestal van mening dat het dankzij Sobel was. Rod Strohl keek me aan en zei op neutrale toon: ‘Herbert Sobel heeft de E-compagnie gemaakt.’ Anderen zeiden iets dergelijks. Maar vrijwel allemaal hadden ze een hekel aan hem.

Ook dat laatste droeg ertoe bij dat de compagnie een eenheid werd. ‘Zonder enige twijfel’, zei Winters, ‘had iedereen dat gevoel. Lagere officieren, onderofficieren, soldaten, allemaal dachten we er hetzelfde over.’ Maar hij voegde eraan toe: ‘Het bracht ons bij elkaar. We moesten Sobel overleven.’

Sobel werd zo gehaat dat hij zelfs geen respect kreeg wanneer hij het wel verdiende. Iedereen in Toccoa, soldaten en officieren, moest een lichamelijke test afleggen. Tegen de tijd dat het zover was had iedereen zo’n goede conditie dat niemand zich er nog zorgen over maakte. Vrijwel iedereen kon bijvoorbeeld vijfendertig tot veertig opdrukoefeningen doen, terwijl dertig het minimum was. Er ontstond echter grote opwinding, zo vertelde Tipper, omdat ‘we wisten dat Sobel er nauwelijks twintig haalde. Als hij gymnastiek met ons deed, stopte hij dan altijd. Als de test eerlijk plaatsvond, zou Sobel hem niet halen en afgaan.’

De test vond publiekelijk én eerlijk plaats. Ik bevond me in een groepje niet-helemaal-ongeïnteresseerde toeschouwers, op zo’n vijftien meter afstand. Na twintig keer opdrukken was hij zichtbaar afgepeigerd, maar hij ging door. Na vier- of vijfentwintig begonnen zijn armen te trillen en liep hij rood aan, maar hij ging gestaag door. Hoe hij die vijfendertig keer gehaald heeft weet ik niet, maar het is hem gelukt. Wij hielden ons stil, schudden het hoofd, maar niemand lachte. Doorzettingsvermogen kon je hem niet ontzeggen. Wij troostten ons met het idee dat hij hoe dan ook voor joker stond.’

De paratroepers waren vrijwilligers. Iedereen was vrij om elk moment te vertrekken. Velen deden dat ook. Sobel niet. Als hij een officiersschap bij de luchtlandingstroepen te zwaar had gevonden had hij daarvan kunnen afzien en een staffunctie kunnen aanvaarden bij een bevoorradingscompagnie, maar qua doorzettingsvermogen deed hij niet onder voor andere leden van de compagnie.

Het was nog niet zo makkelijk om Easy tot hogere prestaties te brengen dan Dog of Fox, omdat majoor Strayer, de commandant van het 2de Bataljon, bijna net zo fanatiek was als Sobel. Op *Thanksgiving* mocht het hele regiment van Sink feestvieren en zich ontspannen, maar Strayer vond het tijd worden dat het 2de Bataljon eropuit trok voor een tweedaagse oefening te velde. Die bestond uit lange marsen, een aanval op een verdedigde stelling, gasalarm midden in de nacht en een kennismaking met κ-rantsoenen (blikken met een soort stoofpot, crackers, snoep en poeder dat kon worden aangelengd tot vruchten-sap).

Strayer maakte die *Thanksgiving* nóg gedenkwaardiger door het organiseren van de ‘opdracht slachtafval’. Boven een veld, op zo’n 45 centimeter van de grond, werden draden gespannen. Daarboven vuurden mitrailleurs. Eronder lag de grond bezaaid met slachtafval van varkens – harten, longen, darmen, levers en andere troep. De mannen moesten door de smerige rommel kruipen.